

“Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye” Tartışıldı...

ENERJİ POLİTİKASI EMPERYALİZMLE UYUMLULAŞTIRILYOR

TMMOB 8. Enerji Sempozyumu “Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye” paneli ile çalışmalarını tamamladı. Panelde katılan TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Yeşil, emperyalistlerin Ortadoğu başta olmak üzere enerji kaynaklarına sahip olmak üzere kanlı siyaset yürüttüklerini anlatırken, Türkiye’nin 1980’den itibaren enerji politikalarının emperyalist politikalarla uyumlu hale getirildiğini söyledi. Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Başkanı Süreyya Yücel Özden ise arz güvenliği ve dışa bağımlılık sorununa dikkat çekti. “Elektriği yüzde 45 oranında doğalgazdan üretiyoruz ve doğalgazı da yüzde 98 oranında ithal ediyoruz. Bunun ülkemiz enerji politikaları açısından ne kadar önemli bir durum olduğunun farkındayız” diyen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’ndan Süleyman Mümin Bulut, her 10 yılda elektrik piyasasının ikiye katlanacağını öngördüklerini, gelecek 15 yılda 100 milyar dolar civarında yatırım yapılması gerekeceğini söyledi.

TMMOB 8. Enerji Sempozyumu’nun 19 Aralık 2011 tarihinde düzenlenen son etkinliği olan “Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye” panelini, TMMOB Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Sayın Selçuk Uluata yönetti. Panelde ilk olarak konuşan Süreyya Yücel Özden, enerjinin insan yaşamının temelinde yer aldığını belirterek, enerji gereksinimi yönetme sanatını ise “enerji politikası” olarak nitelendirdi. Dünya Enerji Konseyi’nin “Gelecek İçin Politikalar” başlıklı bir rapor yayımladığını hatırlatan Özden, enerji politikasının “enerji güvenliğini” içermesi gerektiğinin belirtildiğini aktardı. Aynı raporda enerji politikasının “sosyal eşitlik boyutu”nun da olması gerektiğine dikkat çekildiğini kay-

deden Özden, 3. boyutu ise “çevreye verilen zararları en aza indirmek” olarak sıraladı.

“Kamu Hazır Olmalı”

Dünya Enerji Konseyi Başkanı’nın söz konusu raporun önsözünde, “Enerji konusunda serbest piyasa mekanizmasının ideal bir mekanizma olduğunu zannediyorduk, bununla yola çıktık; ancak, şimdi görüyoruz ki, o serbest piyasa kavramında varsayılan görünmez el, her şeyi halleder diye bildiğimiz o görünmez el, maalesef, enerji sektöründe her şeyi halletmiyor, halletmeye yetmiyor. Dolayısıyla, kamu yönetimleri de enerji sektöründe görev üstlenmek üzere her zaman hazır olmalıdırlar” ifadelerini kullandığını belirten Özden, Türkiye için de konunun bu boyutunun oldukça önemli olduğuna dikkat çekti.

Ülkelerin enerji politikalarına tek tek bakıldığında ise son yıllarda ciddi değişimler yaşandığını vurgulayan Özden, dünyanın en büyük petrol ithalatçısı ABD’nin bile başta “kaya gazı” olmak üzere yerli kaynaklara yöneldiğini vurguladı. ABD’nin enerji verimliliği uygulamalarının önem vermeye başladığını ifade eden Özden, sözlerini şöyle sürdürdü:

“AB’nin durumunu biliyorsunuz. En son açıkladıkları bilgi 20-20-20 olayı. Yani 2020 yılında, kullandıkları enerjinin yüzde 20’si daha az enerji kullanacaklar ve yine bu kullandıkları enerjinin de yüzde 20’si yeşil kaynaklardan, yenilenebilir kaynaklardan olacak. Temel politikaları bu gibi görüyoruz.”

Süreyya Yücel Özden, Hüseyin Yeşil, Selçuk Uluata, Süleyman Mümin Bulut

ABD'nin New York Kenti'nde tüketilen elektrik enerjisinin tüm Afrika kıtasına denk olduğunu kaydeden Özden, "Yani büyük bir yoksulluk, büyük bir enerji yokluğu, belki ülke olarak Güney Afrika Cumhuriyeti'ni hariç tutarsanız, tüm Afrika Kıtası'na hakim durumda" diye konuştu.

Rusya Başbakanı Putin'in "Rusya'nın dünya siyasetine hakim olma yönündeki en büyük avantajı sahip olduğu doğal kaynaklarıdır" sözleri ile enerji politikalarını özetlediğini ifadeden Özden, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin önümüzdeki dönemde enerji talebini yönlendirecek ülkeler haline geldiğini kaydetti.

Türkiye'nin ise büyük dış politika hedefleri koymasına rağmen, enerjide yüzde 70'leri aşan oranlarda dışa bağımlı olduğuna dikkat çeken Özden, "Bu dışa bağımlılık sorununu esas alacak şekilde ülkenin enerji politikasının tarif edilmesi gerekiyor. Verimliliği mi arttıracamız, yerli ve yenilenebilir kaynaklara mı yöneleceğiz; verimliliğin biraz daha ötesinde, tasarruf mu sağlayacağız, enerjide talep yönetimine mi önem vereceğiz?" diye konuştu.

Türkiye'nin enerji ithalatı için yıllık yaklaşık 60 milyar dolar ödeme yaptığını vurgulayan Özden, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bu ölçüde dışa bağımlı bir ülke, uluslararası ilişkiler alanında izlemek istediği politikada kendi hedefine nasıl ulaşır; bunu sorgulamamız gerekiyor. Kendi enerji sektörünü küresel politikaların olumsuz etkilerinden bu bağımlılık oranıyla nasıl koruyacaktır? Enerjide arz güvenliği konusunu ülkemizde nasıl sağlayacağız; bunu yakından sorgulamamız gerekiyor."

Emperyalistlerin Kanlı Enerji Politikaları

TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Yeşil, emperyalist güçlerin enerji politikalarını savaş, kan ve gözyaşı üzerinde sürdürdüğünü vurgulayarak, "Bunu yanı başımızda

görüyoruz. Çok gerilere gitmeye gerek yok, son 10 yılda, hatta son 1 yılda Ortadoğu'da ve Kuzey Afrika'da neler yaşandığını görüyoruz" diye konuştu. Libya'nın sahip olduğu kaliteli ve zengin petrol kaynakları nedeni ile bir dönem bütün Batı'nın ve Türkiye'nin dostu olan Libya Lideri Kaddafi'nin vahşice öldürüldüğünü hatırlatan Yeşil, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Kaddafi öldürülmeden 4-5 ay önce, onun elinden insan hakları savunucusu ödülünü alan ve kardeş görüntüleri veren, bizim Başbakan Tayyip Erdoğan değil miydi? Onun elini öpen, İtalya Başbakanı Berlusconi değil miydi? Yine Elysse Sarayı'nın bahçesine çadır kurdurup, onu çadırında ziyaret eden, Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy değil miydi? Bu listeyi çoğaltabiliriz. Kaddafi, Mübarek ve diğer Ortadoğu ve Kuzey Afrika liderleri sanki eskiden diktatör değillerdi de, birdenbire bunların diktatör oldukları akıllara geldi ve devrilmeleri için düğmeye basıldı. Bütün bu yaşadıklarımızın önemli nedeni başını ABD'nin çektiği emperyalist güçlerin Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki ülkelerin enerji kaynaklarına koşulsuz sahip olma isteğidir."

ABD'nin tek başına dünya birincil enerji tüketiminin yüzde 23'ünü gerçekleştirdiğini vurgulayan Yeşil, eşitsizliğe şöyle dikkat çekti:

"Dünya nüfusunun dörtte biri olan 1.3 milyar insan da elektrikten yoksun kalıyor. 2.4 milyar insan ısınmak ve yemek pişirmek için odun, tarımsal atıklar, tezek gibi kaynakları kullanmaktadır. ABD tüketiminin yüzde 27'sini ithal kaynaklardan elde etmektedir. Bu oran 2025'te yüzde 38 olacaktır. ABD petrolün de yüzde 25'ini tüketmektedir. AB ise dünyada tüketilen enerjinin yüzde 16'sını tüketmekte; gerek petrolde, gerek doğalgazda büyük oranda dışa bağımlı ve bu oran hızla artmaktadır."

ABD'nin enerji kaynaklarını ve bu kaynaklara ilişkin ticaret yollarını kontrol etme arayışında olduğunu vurgulayan Yeşil, Carter Doktrini'nin özünü; "Bir dış gücün Basra Körfezi'ni kontrole kalkışması ve petrol akışının kesintiye uğraması ABD'nin yaşamsal çıkarlarına saldırıdır ve askeri güç dahil her yolla engellenecektir" ifadelerinin oluşturduğunu vurguladı.

Yeşil önümüzdeki 15-20 yıllık süreçte enerji alanında olası gelişmeleri değerlendiren çalışmaların ortak tahminlerini şöyle sıraladı:

"İran Körfezi, bugün olduğu gibi 2020'de de dünyanın en önemli ve kilit arz merkezi olacak."

"Rusya dahil, Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinin gelecekte petrol üretimindeki mevcut yüzde 9'luk payının 2020'de yıllık yüzde 12'ye çıkarılması beklenmektedir."

"Kuzey Amerika ve Avrupa'nın toplam arz katkısında azalma olacaktır."

"Fosil yakıtların bugün yüzde 86 olan genel enerji tüketimindeki payının 2020'de yüzde 88 olması beklenmektedir. Yani fosil yakıtlar önemini koruyacaktır."

- Nükleer enerji gerek miktar, gerek toplam içindeki payı açısından düşüş gösterecektir ki bunun yüzde 50 oranlarında olacağı söyleniyor.

- Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımında miktar açısından bir artış olacaksa da, bu kaynakların toplam içindeki oranında çok belirleyici bir artış öngörülmektedir.”

Önümüzdeki 20 yılda dünya genel enerji talebinde yüzde 50 artış beklendiğine dikkat çeken Yeşil, “Ne yazık ki, tüm bu tahminler, emperyalistlerin dünyada ve özellikle ülkemizin içinde bulunduğu bölge üzerindeki kanlı siyasetlerini sürdüreceklerini göstermektedir. Yani bu talepler, bu ihtiyaçlar olursa, bu kanlı siyaset devam edecektir. Tüm dünyada başka bir yaşam biçimi benimsenmediği sürece, insanlar, toplumlar ve çevremiz aleyhine yaşanan acılı süreçler devam edecektir” diye konuştu.

“Dışa Bağımlılık Artıyor”

1980’den bu yana Türkiye’nin enerji politikalarının, emperyalist politikalarla uyumlu hale getirildiğini ve buna paralel olarak piyasaya açıldığını vurgulayan Yeşil, “Özelleştirme ve serbestleştirme adı altında, kamu tekeli ortadan kaldırılarak, çeşitli sektörlerde özel tekeller oluşturulmuştur. Elektrik enerjisinde, iletim hariç, üretim ve dağıtımın özelleştirilmesi tamamlanmak üzeredir” diye konuştu.

Türkiye’nin 2011’de toplam birincil enerji tüketimi program hedefinin 114.3 milyon ton eşdeğeri petrol olduğuna dikkat çeken Yeşil, şöyle devam etti:

“Birincil enerji tüketiminin yerli üretimle karşılanma oranı 1990’da yüzde 48.1 iken 2011’de bu oran yüzde 27’ye kadar gerilemiştir. Yani hep dış kaynaklara yönelmişiz. Kısaca giderek daha çok dışa bağımlı hale gelmekteyiz.”

Enerjinin toplam ithalat içindeki payının 1996’da yüzde 13.5 iken, 2011’de yüzde 20.7 olarak öngörüldüğünü vurgulayan Yeşil, “1979 ile 2010 arasında ortalama ekonomik

büyüme yüzde 4.2 iken, elektrik enerjisi talep artışı yüzde 8.4 olarak gerçekleşmiş” diye konuştu.

Türkiye’nin her 7-8 yılda bir ekonomik kriz yaşandığını ifade eden Yeşil, 1994, 1999, 2001, 2008, 2009 krizleri dikkate alındığında tüketimin doğrusal olarak artacağını varsayan öngörülerin ne kadar sağlıklı olduğunun sorgulanmasını istendi.

Zamlı Tarifeler Nasıl Oluşuyor

Elektrik dağıtım şirketlerinin özel sektöre devredilmekte olduğunu belirten Yeşil, serbest piyasacı politikaların yurttaşlara pahalılık olarak yansıdığını kaydetti. Elektrik tarifelerinde uygulanan sübvansiyonların tamamen kaldırıldığını hatırlatan Yeşil, “Böyle bir sosyal devlet olabilir mi?” diye sordu. Kabaran faturaların Türkiye’de enerji yoksulu kesimler oluşturduğunu vurgulayan Yeşil, temel bir insan hakkı olan enerjinin asgari düzeyde ücretsiz sunulması gerektiğini kaydetti. Elektrik zamlarının uygulanan yanlış küresel ve yerel enerji politikaları sonucu oluştuğunu belirten Yeşil, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Yerli kaynak potansiyeli yeterince değerlendirilmezken, 2009 yılında elektriğin yüzde 48.5’i doğalgazdan üretilmiştir. İthal kömür, fueloil, LPG ile yapılan üretim dahil edildiğinde, elektriğin yüzde 58.4’ü dış kaynaklardan üretilmiştir. Kamuya yatırım yapması yasaklanırken, özel şirketlerin de beklenen yatırımları gerçekleştirilmeleri sonucunda arz açığı yaratılarak, borsa sisteminde fiyatların yükseltilmesine yol açmıştır. Elektrik üreticileri için adeta karaborsa yaratılmıştır. Şirketlerin fahiş kârlı satışları teşvik edilmiştir.”

Türkiye’de nükleer santral kurulmasının 40 yılına yakın zamandır gündemi işgal ettiğini belirten Yeşil, “Şimdi karar verdiler, sözleşme imzaladılar; ama inşaata başlansa bile bu inşaatın bitmeyeceğini, bitse bile çalıştırılmayacağını, çalıştırılsa bile kamuoyu tarafından durdurulacağını düşünüyorum. Bunu becerebileceğimize inanıyorum. Dolayısıyla, hiç boşuna nükleer santralle ilgili hayallere kapılmasınlar” diye konuştu.

“Enerjide Büyüme Doğuya Kayıyor”

Yeşil’in ardından söz alan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’ndan Süleyman Mümin Bulut ise dünyada enerji politikalarını belirleyen itici güçleri, “ekonomik büyüme, nüfus artışı, teknolojik gelişme ve çevresel etkenler” olarak sıraladı. Talep artışının batı ülkelerinden doğuya doğru kaydığını ifade eden Bulut, “OECD’nin küresel ekonomideki mevcut yüzde 54’lük payı 2050’de yüzde 32’ye gerileyecek. BRIICS ülkeleri olarak adlandırılan Brezilya, Rusya, Hindistan, Endonezya, Çin ve Güney Afrika’nın payları da artarak yüzde 40’a ulaşacak. Hindistan ve Çin’in ekonomik büyüme oranları OECD’nin üzerinde olmaya devam edecek” diye konuştu.

Hüseyin Yeşil

Teknolojik gelişmelerin özellikle yenilenebilir enerji alanında ciddi gelişmelere yol açacağını kaydeden Bulut, şöyle devam etti:

“Doğalgazda geleneksel olmayan kaynakların ortaya çıkması söz konusu. Kaya gazı gibi yeni teknolojiler doğalgaz üretiminde devrim yaratıyor. Bu doğalgaz konusunda, bir altın çağına başlamasına neden olabilecektir. Ekonomilerin enerji yoğunluklarının artan teknoloji ve verimlilikle azalacağını görmekteyiz. Yani insanlığın her birim ürün ve hizmet başına tükettiği enerji miktarının düşeceğini göreceğiz bu dönemde.”

“Fosil Kaynaklardan Kurtulamıyoruz”

Tüm bu gelişmelere rağmen 2050 yılında fosil yakıtlara bağımlılığın ortadan kalkmayacağını ifade eden Bulut, “Maalesef, böyle bir şey yok. Kömürle, gazla, petrolle hayatımızı idame ettirmeyi sürdüreceğiz veya bunları sınırlasak da onlarla yaşamayı öğrenmek durumunda kalacağız” diye konuştu.

Petrol fiyatlarının yüksek olacağı bir döneme girildiğini ve 2008’deki küresel ekonomik kriz sonrasında yaşanan ciddi dalgalanmaların petrol fiyatlarının, finansal fonlar nedeni ile de arttığını kaydeden Bulut, petrolün halen jeostratejinin temelini oluşturduğunu belirtti. Uluslararası Enerji Ajansı’nından Naboto Nakan’ın “Petrole bağımlı her ekonomi artık tanım gereği kırılgan ekonomi olarak sınıflandırılmalıdır” şeklindeki sözlerini dinleyiciler ile paylaşan Bulut, kömürün de gelecekte etkinliğini koruyacağını vurguladı. Kömürün, doğalgaz ve petrolün aksine dünya coğrafyasına daha iyi dağıldığına dikkat çeken Bulut, “Geçen 10 yılda tüketimi en hızlı artan kaynak oldu kömür” diye konuştu.

“Doğalgazın Altın Çağı Başlıyor”

Doğalgazın gelecek 20 yılda çok ciddi oranda pay artacağını ifade eden Bulut, sözlerini şöyle sürdürdü:

“Talep artışının yüzde 80’i OECD harici ülkelerden kaynaklanıyor. 2035 yılında mesela Çin, AB’nin doğalgaz tüketimini yakalayacak ve bunlar artan oranda dışarıdan ithal etmek zorunda kalacak. 2035 yılında ise küresel elektrik talebi günümüze göre yüzde 70 artacak. Doğalgaz bazlı santraller ise ikiye katlanacak. Küresel gaz talebi de yüzde 50 artacak dedik. Bölgeler arası gaz ticareti ikiye katlanacak. Mesela, günümüzde yarım trilyon metreküp gaz, LNG şeklinde dünyada ticareti yapılırken, 2035’e kadar bu ikiye katlanacak ve çok ilginç bir şey daha olacak; Avusturya, dünyanın en büyük LNG tedarikçisi haline geliyor. Avusturya, kömürdeki etkinliğine benzer bir şekilde, LNG ticaretinde liderliği ele geçirmek üzere.”

İklim değişikliğine ilişkin endişeler ve yatırımcılar açısından maliyetlerin en hızlı amorti edildiği seçenek olarak

doğalgazın ön plana çıktığını kaydeden Bulut, “Nükleere kamuoyu tepkisi arttıkça da doğalgaza daha çok yönelim oluyor. AB’de bunu görüyoruz. Almanya, Avusturya, İtalya, İsviçre gibi ülkeler nükleerden kaçtıkça, talebi de kısamıyorlar, ne yapacaklar; daha çok doğalgaza yöneliyorlar” diye konuştu.

“Elektrik Piyasamız Dünya Altıncısı”

Türkiye’nin elektrik piyasasının büyüklüğü bakımından dünya altıncısı olduğunu belirten Bulut, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Diğer taraftan, herkesin vurgu yaptığı gibi, enerji ithal bağımlılığımız çok yüksek. Maalesef, kaynak bakımından zengin bir ülke değiliz. Son çalışmalarımızda, ülkemizin ithal bağımlılığının yüzde 71.5 olduğunu çıkarttık. Türkiye’nin yıllık enerji talebi 1990’lardan itibaren yüzde 4.6 artıyor. AB aynı dönemdeki yıllık talep artış oranı 1.6. Yani 1.6’ya falan geldiği zaman adamların gözü büyüyor. ‘1.7’ye çıkabilir’ diyorlar. Mesela, 2008’deki kriz öncesi böyle diyorlardı.”

Her 10 yılda elektrik piyasasının ikiye katlanacağını öngördüklerini belirten Bulut, “Gelecek 15 yılda 100 milyar dolar civarında yatırım yapılması gerekecektir” diye konuştu.

Bulut, ülkemizin doğalgaz bağımlılığı ile ilgili olarak “Elektriği yüzde 45 oranında doğalgazdan üretiyoruz ve doğalgazı da yüzde 98 oranında ithal ediyoruz. Bunun ülkemiz enerji politikaları açısından ne kadar önemli bir durum olduğunun farkındayız” dedi. “Yenilenebilir Enerji Kanunu’nda yapılan değişikliğinin ardından bu alanda ciddi bir büyüme beklediklerini dile getiren Bulut, “2009 yılındaki Strateji Belgemize göre, 2023 yılı itibarıyla elektrik ihtiyacımızın yüzde 5’ini nükleerden karşılayacağımızı söylemişiz. Akkuyu ilki bunun. Şunu söyleyebilirim: 2013 ortasında inşaat başlanması, 2019 yılında da ilk ünitesinin devreye alınması öngörülmektedir” diye konuştu. ◀

Süleyman Münir Bulut